STICUSA KNIPSELKRANT 119

Amigoe MAANDAG 24 MAART 1986

Verslingerd aan Antillen en Aruba

Ilan Rogoff treedt weer op Aruba op

ORANJESTAD — Op zondag 6 april 's avonds om half negen speelt in Cas di Cultura de beroemde Israëlische pianist Ilan Rogoff. Voor het vierde jaar in successie presenteert de Arubaanse Kunstkring de nu in Londen gevestigde meester. Zijn spel heeft ook op Aruba het muziekminnend publiek steeds tot groot enthousiasme gebracht.

De drie concerten — 1983, 1984 en 1985 — waren de hoogtepunten van het muziek- seizoen op ons eiland. Ook op Curaçao is hij een graag geziene gast. De liefde is gelukkig wederzijds: Ilan Rogoff vindt het steeds een genoegen korte tijd op Aruba en Curaçao te zijn, al wordt het steeds moeilijker voor de veel gevraagde pianist om tijd vrij te maken voor deze concerten en de paar vakantiedagen die hij eraan koppelt. Ilan Rogoff is een internationaal ingesteld artiest en zijn bekendheid is niet weinig toegenomen door het winnen van een soort Oscar voor een van zijn plaat- opnames: zijn recent opgenomen recital met Fantasieën van Schumann en werken van Schubert werd namelijk bekroond als eerste plaat van het jaar door het toonaangevend blad van de klassieke muziek «Records and Recording».

Zijn beroemdheid neemt ook toe door zijn optreden in een BBC- televisieserie over de evolutie van de Ballade als een kunstvorm die zowel in klassieke, folkloristische als jazzmuziek voorkomt. Die tv- serie loopt thans in Engeland. Ook als dirigent is Ilan Rogoff veel gevraagd en vaak combineert hij het door zowel te dirigeren als de vleugel te bespelen, met name in de piano- concerten van Mozart en Beethoven.

Recent heeft Rogoff in Liverpool (Engeland) als piano- solist de eerste uitvoering van een aan hem door de componist John McGabe opgedragen piano- concert uitgevoerd. In Wenen zorgde hij als solist voor de première van een nieuw piano- concert van Ivan Erod. Ilan Rogoff was ook de piano- solist bij een recente concertreis die het Israëlisch Philharmonisch Orkest onder leiding van Zubin Metha naar de Verenigde Staten en Latijns-Amerika maakte.

De Kunstkring prijst zich gelukkig dat Ilan Rogoff zo aan Aruba en Curaçao verslingerd is, dat hij altijd nog tijd vindt om hier te komen spelen en enkele dagen van zon en strand te genieten. De unieke gelegenheid voor de liefhebbers van de muziek van deze begaafde en beroemde pianist weer te beluisteren hier op Aruba doet zich dus voor op zondag 6 april.

Het programma vermeldt voor de pauze: Impromptu in B flat mahor, opus 142 no.3 - Frans Schubert (1797-1828), Carnaval, opus 9 - Robert Schuman (1810-1856).

ILAN ROGOFF

Na de pauze is het programma gewijd aan Franz Liszt, die dit jaar in de schijnwerpers staat, omdat het dit jaar precies honderd jaar geleden is dat deze grote romantische componist overleed. Rogoff speelt: Sonata in B minor - Franz Liszt (1811-1886).

De kaarten voor dit concert zijn in voorverkoop op de bekende adressen. Leden kunnen hun contributie ook op deze adressen of aan de zaal betalen.

AMIGOE WOENSDAG 26 MAART 1986

*****

De 44- jarige dr JAAP VAN SOEST is de nieuwe directeur Sociale en Economische Zaken bij de Katholieke Radio Omroep. Jaap van Soest is docent geweest aan het Peter Stuyvesant College. Hij heeft veel publicaties op zijn naam staan, waaronder ook het boek over Shell Curaçao met de titel "Olie als water".

BEURS EN NIEUWSBERICHTEN Maandag 24 maart 1986

ABVO twijfelt aan Papiamentu

WILLEMSTAD - De ambtenarenbond ABVO twijfelt serieus aan de resultaten van de invoering van het Papiamentu. Naar de mening van de bond geeft het zoeken naar een onderwijsmodel, dat de minstbedeelde groep van onze gemeenschap ten goede moet komen (waarvan het "Papiamentu naar school" deel uitmaakt) geen oplossing voor alle problemen waar onze onderwijswereld zich al lang mee geconfronteerd ziet.

In een communiqué van de ABVO staat verder, dat uit een analyse van enkele jaren geleden al gebleken is, dat er veel meer problemen zijn, waar men zich helemaal niet mee bezig houdt. Als punten worden --nåást de taal-- genoemd: de continuiteit en de struktuur van het hele onderwijs; de hoge kosten van een inge wikkeld onderwijssysteem en de exorbitante personeelskosten, die daarmee gemoeid zijn bovendien een hoog persentage van zittenblijvers, wat voldoende doorstroming in het onderwijs belemmert.

Indien de Overheid nu alleen aandacht geeft aan de taal, en zich niet inlaat met de andere genoemde punten, dan doet men aan struisvogelpolitiek. De problemen in het onderwijs dienen integraal aangepakt te worden, als wij werkelijk deze situatie willen oplossen-- aldus het communiqué van de ABVO.

Ingezonden

Papiamento en democratie

IN EEN VORIG ingezonden stuk heb ik aangetoond waarom het onverantwoord is om het Papiamentu als vak in te voeren in alle klassen van alle basisscholen van Curaçao, in augustus a.s. al! De argumenten die ik toen gebruikt heb waren o.a. (kort samengevat):

—Het materiaal voor klas 1, 2 en 6 is afgekeurd door de officiele evaluatie- commissie;

—De leerkrachten, zowel de Nederlands sprekende als de Papiamentu sprekende kennen onvoldoende Papiamentu;

— De cursus van elf weken die gegeven zal worden om de leerkrachten zowel didactisch als linguistisch voor te bereiden op deze lessen is, voor wat betreft het linguistisch gedeelte, volkomen onvoldoende;

—De wijze waarop het vak Papiamentu zal worden ingepast in het rooster van de basisscholen is ondoordacht, gezien het feit dat het niveau van de andere vakken nu al sterk gedaald is en de leerkrachten dus hiervoor geen tijd kunnen missen;

— Het Papiamentu zelf nog onvoldoende is ontwikkeld; we hebben geen woordenboek noch grammatica, en het is nog niet helemaal duidelijk, hoe definitief de huidige spelling wel is.

Een grote afwezige in dit verband is het NEDERLANDS. Nergens wordt over deze taal gerept. Veel ouders weten niet hoe slecht het gesteld is met het Nederlands op de basisscholen. Het komt bijv. vaak voor dat de leerkracht aardrijkskunde, geschiedenis, natuurkunde gewoon in het Papiamentu geeft! Veel leerkrachten ervaren het Nederlands als een handicap bij hun lessen. Oorzaken hiervan zijn o.a.:

1. Bij een groot deel van ons volk is er sprake van verlaging van het algemeen zedelijk peil, als gevolg van het feit dat men zich niets meer aantrekt van Gods geboden. Hierdoor ontstaan grote sociale problemen. Vanzelfsprekend weerspiegelen deze zich in de opvoeding en het onderwijs aan onze kinderen. Aan dit feit zal de invoering van het Papiamentu straks niets kunnen veranderen — overigens vraag ik me überhaupt af, wat ze denken te kunnen verbeteren door het Papiamentu in te voeren op de manier, waarop ze het nu willen doen...
2. Het Nederlands functioneert steeds minder in onze gemeenschap;
3. De gebrekkige beheersing van het Nederland door veel leerkrachten, zowel van basis- als van het voortgezet onderwijs;
4. De geringe motivatie bij veel leerkrachten voor het Nederlands, doordat ze opgehitst worden door bepaalde groepen tegen deze taal en door de illusie dat het Papiamentu spoedig in de hele basisschool met succes kan worden ingevoerd en dat dan de leerlingen allemaal over zullen gaan. Wat willen we met het Nederlands? Het peil verbeteren of het afschaffen? Overstappen op het Engels of Spaans als voertaal? Wanneer? Hoe? Wie doen dat? De realiteit is nu eenmaal dat we moeilijk om het Nederlands heen kunnen. We zitten er voor de komende jaar minstens aan vast. Zonder een fatsoenlijke beheersing van deze taal zullen onze kinderen het voortgezet onderwijs niet kunnen bereiken of afmaken. Gevolg: een middelmatig volk van semi- en quasi-intellectuelen! Als we zo doorgaan, dan is binnenkort de ontwikkeling van ons volk te vergelijken met die van de armste en meest achtergebleven eilanden uit de regio. Zonder een behoorlijke kennis van het Nederlands (en over tien jaar misschien het Engels of Spaans) is de toegang tot de culturele verworvenheden van die grote wereld daarbuiten voor ons afgesloten! Laten wij dus alle insularisme en overdreven nationalisme opzij zetten, onze complexen vergeten en zorgen dat het Nederlands zo spoedig mogelijk weer op niveau komt! Een ding is in ieder geval duidelijk: er is een diepe kloof tussen wat de ouders willen voor hun kinderen en wat er momenteel gebeurt in de basisschool (evengoed als er een kloof bestaat tussen de idealen van veel leerkrachten en de realiteit waarbinnen ze moeten functioneren).

Een tweede grote afwezige is de groep van de OUDERS. Het gaat om de toekomst van hún kinderen, maar niemand vraagt hun naar hun mening. Af en toe krijgen ze "voorlichting" via de media, over hoe ver men al is met de voorbereiding, hoe goed alles verloopt: per augustus van dit jaar zal het Papiamentu als vak worden ingevoerd in de hele basisschool! en dan zullen alle leerlingen overgaan. Geen vuiltje aan de lucht! Maar zoals ik al heb aangetoond, het project "Papiamentu als vak op de basisschool" is nog lang niet klaar. Het is volkomen onverantwoord om Papiamentu in álle klassen van álle scholen van heel Curaçao in te voeren, en nog wel per 1 augustus van dit jaar al! Maar over deze problemen worden de ouders niet ingelicht! Daarom vinden wij het onaanvaardbaar dat het Bestuurscollege bij monde van onze gezaghebber in een brief aan alle leerkrachten in het basis- en LOM/MOK onderwijs op Curaçao, d.d. 18 maart 1986 zijn waardering uitspreekt namens het Curaçaose volk voor de wijze waarop de leerkrachten hebben gereageerd op de oproep zich voor de basiscursussen Papiamentu in te schrijven.

HET VOLK IS NIET GEHOORD! LANG LEVE DE DEMOCRATIE!!

Dat de gedeputeerde van Onderwijs voor de radio en t.v. zegt dat "alles klaar is", terwijl het helemaal niet zo is, kunnen wij begrip voor opbrengen; hij is met handen en voeten gebonden aan zijn ambtelijk apparaat: SEDUKAL en O. en K. als hij hen op de tenen trapt, kunnen ze hem binnen de kortste keren onmogelijk maken, om als gedeputeerde normaal te functioneren. Maar dat de andere bewindslieden en ook schoolbesturen zich als makke schappen laten leiden door een groepje ideologen, is voor ons onbegrijpelijk. Het wordt tijd dat de ouders van Curaçao hun stem laten horen en eisen dat het Papiamentu op een verantwoorde wijze als vak wordt ingevoerd in de basisschool, en dat ze voortaan voldoende en juiste informatie krijgen over wat er met hun kinderen in de klas gebeurt en gaat gebeuren.

JULES A. MARCHENA

Remitido

Papiamentu naar school?

REAKSHON RIBA E artíkulo di A.J. Maduro ku a sali den Amigoe di 15 di mart último. Den papiamento tin masha poko palabra ku e diptongo manera den "diktei". P'esei nos meste puntra nos mes ku si ta nesesario pa distinguí e diptongonan manera den "diktei" i "beibel" for di otro, manera Maduro ta hasi: diktey, beibel. Maduro kiè skibi "fuis" i "friu" manera "fius" i "friw", i kon bo tin ku skibi "juda" ku tin mesun diptongo di "fius"; iuda? Pa "bareria" i "bakteria" Maduro ta proponé "batería" i "bakteria". E signo di aksènt riba e "i" di batería ta kontra un di su reglanan pa skibimento di aksènt i además ta pa indiká entonashon i no pa remplasá e zonido "j", ke men ku aksènt no ta kambia nada na e pronunsiashon i Maduro su "verkeerde uitspraak" ta keda eksistí. Si bo skibi e diptongo "ia" manera den "batería" i "bakteria", ta kon bo tin ku skibi "kabuja"; "kabuia"? I pa "jabi" bo tin ku skibi; "iabi"?

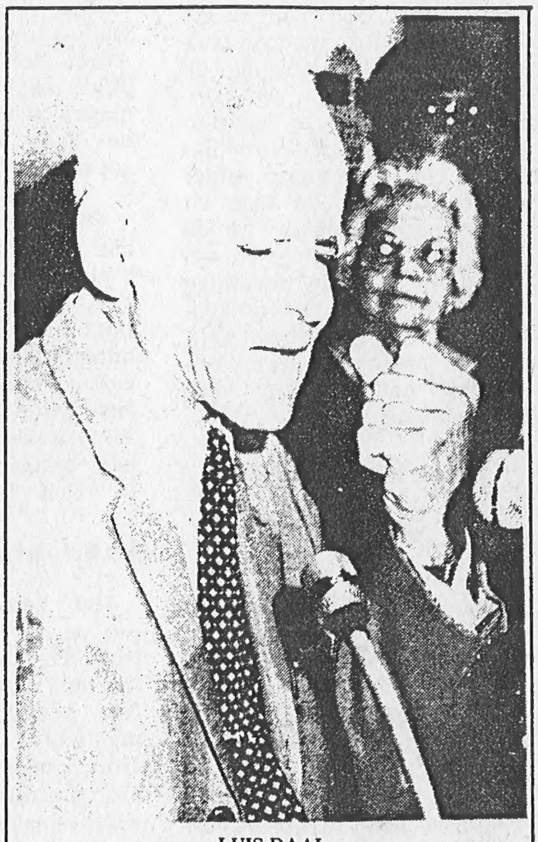
Mesun kos ta pasa ku e diptongo "io" (baratío, no tario). Tokante e regla: "No ta skibi konsonante "y" entre vokal "i" i un otro vokal", Maduro ta bisa ku ta "een enorme vergissing, een enorme dwaasheid", pero e mes den su artíkulo no ta skibi konsonante "y" entre vokal "i" i un otro vokal den p. e. batería, baratío etc. Pero den algún otro kaso sai e ta skibié: gueriyero, miyon, briyèchi, antiyano, fiya, piyó. (E último palabra "piyó" tin su bariante "pio"). Maduro ta skibi ku un palabra manera "siya" no tin entonashon ni riba e último ni riba e penúltimo sílaba. Según mi "siya" komo sustentivo tin entonashon prinsipal riba e penúltimo sílaba, "siya" komo vèrbo tin e entonashon prinsipal riba e penúltimo sílaba i "siyá" (partisipio) tin e entonashon prinsipal riba e último sílaba. E diferensia entre "sija" komo sustantivo i "sija" komo vèrbo ta den e tononan (entonashon prinsipal ta keda meskos). E diferensia entre "sija" komo vèrbo i "sijá" partisipio ta solamente den entonashon prinsipal (e tononan ta keda meskos). (kompará: Raúl Römer, Papiamentu Tones den Papiamentu Problems & Possibilities). Maduro, den su artíkulo, no ta tene kuenta ki kù analogía ni ku konsistensia. E ta skiribi p.e. "batería" ku aksènt, pero "fiya" (fía) ku igrèk i "miyon" tambe ku igrèk en bes di ku aksènt; mión. Pa un análisis amplio di e diptongonan di papiamento, mira: "Versuch neuen Orthographie für die Papiamento-Sprache", skibí pa mi pèrsona. I pa un análisis kòrtiko mira, Otrografija di papiamento, skibí pa Mario Dijkhoff. Mi ta konten to ku por fin maduro a ripará ku su ortografija ta, manera e mes a skibi, "een zeer gebrekkige spelling". No ta por nada m'a jega di jam'é "waardeloos".

MARIO A. DIJKHOFF
Lingwista/Romanista

Luis Daal: "Men heeft mij soms onbeschoft behandeld"

VRIJHEID VAN JOURNALISTIEKE MENING OP ANTILLEN IN GEDING

DEN HAAG/WILLEMSTAD – "De taak van een dagblad in een kleine gemeenschap zoals de Curaocase", stelt Luis Daal, "en dit vergeet men werkelijk keer op keer, is een totaal andere taak dan van een dagblad dat bijvoorbeeld in Parijs, New York of Amsterdam verschijnt! De grote fout die telkens wordt gemaakt is dat men onze journalistiek wil vergelijken met de Nederlandse of Amerikaanse. Wat dan vergeten wordt is dat wij onder geheel andere omstandigheden leven. Onze noden zijn nu eenmaal verschillend. Dagbladen op de Antillen, volgepropt met het ene sensatie-verhaal na het andere willen echter alleen maar iets uit het buitenland naäpen, waarvan men denkt dat het goede journalistiek is. Een volstrekt naïeve gedachte, waar ik geen goed woord voor over heb.

LUIS DAAL.

"Het gaat om de uiteindelijke visie; niet om díe persoon, of dát spel. Dit wordt nog wel eens vergeten door de mensen..." Luis Daal, ex-hoofdredacteur van La Prensa, was jarenlang op het Antillenhuis in Den Haag werkzaam als Hoofd Culturele Zaken. Hij wil persé niet partijgebonden zijn en neemt dien ten gevolge geen blad voor de mond.

"Een prul is nu eenmaal een prul", zegt Daal, "en daarmee uit".

Luis Daal, een Antilliaan in hart en nieren met oog voor het wel en wee van alle eilanden, woont in de rustige Vogelwijk van de Haagse residentie. Daar werkt hij in alle stilte aan een biografie over het leven van Simon Bolivar.

De Beurs brengt een eerste gesprek met hem over journalistiek. Volgende week geeft Luis Daal zijn visie op het Papiamentu in onze samenleving...

DOOR HANS J. VADERS,
Correspondent.

De Curacaose journalist die deze sensatie-achtige, oncontroleerbare brei schrijft, gaat ronduit voorbij aan de algemene situatie waarin wij op het eiland leven; aan de gemeenzaamheid van onze samenleving. Wanneer je op Curaçao iets publiceert over een bepaalde persoon, dan weet bij wijze van spreken binnen vijf minuten iedereen het. In New York speelt dit probleem niet. Daar weet men niet eens waar je het over hebt.

Roddelen

Op Curaçao", zegt Daal, "kan een negatief bericht, een negatieve roddel --waar of niet, dit laat ik in het midden-- dodelijk zijn voor iemand. Dit is in het verleden al meer gebeurd. Het is natuurlijk verschrikkelijk wanneer het gerucht niet waar blijkt te zijn... Het hele proces van berichtgeving, onzorgvuldig of niet, is namelijk niet omkeerbaar. Het heeft allemaal te maken met ethiek, met het verschil tussen "echte" journalistiek en buurtroddelpraat".

Volgens Luis Daal maken zich er maar weinig mensen in een grote metropool als New York druk om wanneer er een ongunstig bericht over bijvoorbeeld William Pitt in de kranten verschijnt. Dat nieuws houdt misschien hooguit twaalf uur aan. Maar daarna is het vergeten, overschaduwd en opgeslokt door de nieuwe stroom van nieuws die daarna komt. In de eerste plaats kent men de man niet persoonlijk. In de tweede plaats verdringt ander "hot news" de hele zaak.

"Maar bij ons", benadrukt de sympathieke Daal, "blijft zoiets doorwerken. Ik ben Antilliaan, ik zal echter de goede en slechte karaktertrekken van ons volk niet onder tafel schuiven. De Antilliaan houdt nogal van roddelen. Het is een wezenlijk bestanddeel van onze gemeenschap. Wij zijn nu eenmaal geen mensen met de Engelse "stiff upperlip".

Wij roddelen met verve en hebben dan de neiging noge een extra duit in het zakje te doen. Als het verhaal tenslotte bij de tiende persoon komt is er van de oorspronkelijke geschiedenis niets meer over. En ik vind dat journalisten hier rekening mee dienen te houden. Ze hebben terdege een belangrijke verantwoordelijkheid ten opzichte van hun lezers. Zoiets noem je dus journalistieke ETHIEK!.....

Spoedcursus

Kortom, er is zodoende een zware verantwoordelijkheid ten opzichte van de gemeenschap, die de journalistiek ZEGT te dienen. Het wordt mijns inziens nu eindelijk eens tijd om een cursus te organiseren voor al diegenen die bij de dagbladen werken in het journalistieke vlak. Een spoedcursus, waarbij het er niet om gaat te slagen of niet, maar waarbij een aantal wezenlijke zaken uit de normale journalistieke praktijk, zowel technisch als ethisch, aan de orde worden gesteld".

De UNA zou volgens Daal de meest ideale plaats zijn om zo'n cursus te geven. Hij heeft ook met vertegenwoordigers van de Universiteit gesproken en daarbij het aanbod gedaan zelf als één der docenten behulpzaam te zijn.

"Kijk", vervolgt de oud-journalist, "ik heb de Universiteit gezegd dat ik van wanten weet. Ik heb de benodigde ervaring en ik heb aan een universiteit gedoceerd. Maar men was nu niet bepaald enthousiast. Ik zou eerst maar een compleet overzicht moeten verstrekken, waaruit de cursus zoal zou moeten bestaan

Vervolg p. 4

vervolg :

Luis Daal: "Men heeft mij soms onbeschoft behandeld"

VRIJHEID VAN JOURNALISTIEKE MENING OP ANTILLEN IN GEDING

en dergelijke dingen. Dat vond ik allemaal nogal bureaucratisch. Ik verwachtte in ieder geval een totaal andere reactie.

Vooral ook omdat de UNA een zeer speciale taak heeft ten aanzien van de bevolking van de Antillen. De UNA dient te beseffen dat haar verantwoordelijkheid in een totaal ander vlak ligt dan de taak en verantwoordelijkheid van de Universiteit van Leiden ten opzichte van de bevolking van Nederland, of de omstreken van Leiden zelf. Maar men schijnt een beetje bang te zijn voor zo'n cursus.

Vreemdsoortige garanties

Ik heb me laten vertellen", benadrukt Luis Daal, "dat de journalisten zich gepikeerd zouden voelen. Het is misschien een soort angst, want er lopen op Curaçao tamelijk veel mensen rond die zich journalist noemen maar het persé niet zijn. Dit geldt overigens hetzelfde voor dichters.

De meeste journalisten hebben in ieder geval geen journalistieke opleiding of achtergrond. Ze hebben vaak de meest vreemdsoortige baantjes gehad en dat geeft mij wel te denken...

Ook dat klakkeloos overnemen van telex-berichten. De papiertjes worden maar van de machine afgescheurd, zonder ze te herschrijven voor het lezerspubliek. Zo is er meer.. Het na-chequen van nieuws is een vrijwel onbekend fenomeen. En zo ontstaan er misverstanden en komt de journalistiek in een slechte reuk te staan.

Over de ethiek van de schrijvende pers is tot nu toe nooit iets door een Antilliaan geschreven. We moeten dus zo'n beetje varen op het kompas van Nederlandse, Spaanse en Amerikaanse publicaties. De ethiek die voor onze pers zou moeten gelden is nog niet van binnenuit vastgesteld.

Uiteraard", zegt de in het journalistiek vak vergrijsde Daal", heb ik zo mijn eigen inzichten over deze materie, gedistilleerd uit 50 jaar kranten-ervaring. De ontwikkelingen op Curaçao en Aruba heb ik de afgelopen jaren niet praktisch meegemaakt. Theoretisch heb ik de zaak echter nauwgezet bijgehouden.

Om terug te komen op het voorbeeld van Mr. William Pitt. Wanneer er in Leeuwarden iets in de krant staat over W.P., dan zijn er hooguit enkele mensen die weten om wie het gaat en er zich voor interesseren. In Tilburg weet niemand van het bestaan van W.P. af. In Den Haag ook niet.

Geen nieuwsjagers

Het beroerde op Curaçao is, dat niet alleen Wilfried Prensa met naam en toenaam wordt genoemd. Nee, ook de vrouw van de man wordt erbij gesleept, de arme moeder, de straat met het huisnummer waar hij woont, een foto van het huis en liefst van het slachtoffer, een gesprek met de buurvrouw die het toch al nooit vertrouwde etc. etc.

Het is zeker van belang voor aankomende journalisten, die als collega's willen worden opgenomen in onze perswereld, om te weten dat dit soort dingen niet kunnen. Van belang is, dat je leert als journalist niet klakkeloos over te nemen, zelf een goede ondergrond hebt, dat je kunt improviseren en initiatief hebt.

De meeste journalisten op Curaçao zijn geen nieuwsjagers. Ja, ze wachten achter hun bureau of thuis tot het nieuws naar ze toe komt. Maar zo werkt de pers niet. Dat is alleen maar pure gemakzucht, die bij Europese of Amerikaanse kranten allang tot ontslag zou hebben geleid. Er is namelijk iedere dag wel wat aan de hand, er zijn genoeg interessante mensen die iets te vertellen hebben. Je moet er echter wel op af gaan. Journalistiek is geen baantje van 9 tot 5. Het is 24-uurs werk!"

Luis Daal zegt dat de huidige kranten op de Antillen werken met een onzichtbare formule, zo die formule er überhaupt is. Over bepaalde mensen wordt geschreven, over anderen, wellicht even belangrijk, in het geheel niet. "Ik wil het echter terubrengen", legt Daal uit, "op het eenvoudige feit dat we te maken hebben met een kleine, gesegmenteerde samenleving. Bepaalde normen worden automatisch gehanteerd, zonder dat die normen ooit zijn omschreven.

Tragedie

Een voorbeeld. Wanneer vroeger een rijke, invloedrijke persoon ergens een glaasje teveel had gedronken, dan zei men nooit dat hij teveel sterke drank had gebruikt. Nee, hij was "wat vrolijk". Hij is niet dik, Nee, hij is een "beetje corpulent". En meer van dit soort dingen. Als je iets stouts deed met een jonge meisje, dan werd er gesproken van "hij lust wel een groen blaadje".

Maar wanneer je dit alles zou doen terwijl je niet rijk, maar arm, niet invloedrijk, maar in een ondergeschikte positie verkeert, dan ging je meteen het gevang in. Dan werd je aan het kruis genageld. De poppen waren aan het dansen!

Zo'n verhouding krijg je in een kleine multi-raciale en multiculturele samenleving. Zoiets heb je in een zuivere blanke- of zwarte gemeenschap veel minder. Daar komt nog bij dat na 1945 de politiek een grote rol is gaan spelen. "Van welke politieke kleur is hij? O, van die partij, nu dan plaats ik niets, ik zwijg hem dood".

"Mijn eigen tragedie is", onthult Daal, "dat ik nu nog door de ene groepering beschouwd word als aanhanger van een andere beweging, terwijl die beweging mij weer ziet als fervente supporter van de eerste partij.

Dit dateert nog uit mijn periode als hoofdredacteur van La Prensa, toen ik een echte vrijheid van schrijven en publiceren had. La Prensa heeft die vrijheid mijns inziens nu niet meer. Als hoofdredacteur nam men het mij soms wel kwalijk dat ik de ene dag in de krant van leer trok tegen mijn vrienden van de partij waarvan ik zelf lid was en dat ik hen de andere dag een pluim op hun hoed gaf.

Dat deed ik met het grootste gemak. Zo'n pluim moest je verdienen. Je moet echter ook signaleren wat er verkeerd is. Deze opstelling, dat is een vrijheid die momenteel op Curaçao niet meer is. Of het nu gaat om politiek of religie. Dat maakt niet uit...

Priesters

Luis Daal pleit voor een nieuw, onafhankelijk en eigentijds weekblad op de Antillen. Daal: "Als ik zo in het verleden duik zijn er altijd wel weekbladen geweest. Belangrijk voor de cultuurgeschiedenis van de eilandelijke pers acht ik bijvoorbeeld het blad "Civilisado" uit 1877. Dit was het eerste blad dat geheel in het Papiamentu verscheen.

Het was het gezicht van het volk in de voertaal van de meeste mensen. Maar wie kon in 1877 een Papiamentu-talige krant lezen? Dat is een zeer interessante vraag die eigenlijk onderzoek verdient. Hoever was de emancipatie gevorderd? Je staat er niet bij stil, maar er moeten in die tijd toch wel voldoende mensen zijn geweest die de landstaal konden lezen!

Misschien bestond een gedeelte van de lezers uit mensen, die gewend waren Spaans te spreken. De overgang is dan niet zo groot.

We moeten daarnaast niet vergeten, dat er in 1825 al een Katechismus bestond in het Papiaments. Die Katechismus was juist bedoeld voor de allerarmsten onder de bevolking, de negerbevolking.

vervolg p. 5

Vervolg: **Luis Daal: "Men heeft mij soms onbeschoft behandeld"**

Nu, als in 1825 zo'n Katechismus dienst kon doen, dus gelezen kon worden, dan valt het aan te nemen, dat er in 1877 vrij veel mensen geweest zouden moeten zijn die Civilisado konden lezen. Het is in ieder geval interessant hierover eens een sociaal-cultureel onderzoek in te stellen. Wat was het percentage Papiamentu-sprekenden en wie konden lezen?

Andere weekbladen. Notas y Letras natuurlijk en La Union. Ook de Amigoe is als weekblad van belang geweest, maar de samenstellers beschouwden zich niet als journalisten. Ze schreven ambtshalve in dienst van de missie. Het waren priesters of leken. Jaren later komt La Prensa, dat in 1928 eerst als dagblad was begonnen. In 1935 kwam De Beurs, het eerste dagblad in het Nederlands. We moeten dus niet vergeten dat De Beurs het eerste Nederlandstalige dagblad was, hoewel de Amigoe van oudere datum dateert!

Eigen inzicht

Die weekbladen", vervolgt Luis Daal, "zijn er nu niet meer. Ik zou het dan ook bijzonder toejuichen wanneer er weer een nieuw werd opgericht. De taak van een weekblad verschilt aanzienlijk met die van een dagblad. Het weekblad geeft meer commentaar, meer achtergrond-informatie en publiceert over zaken die nu niet speciaal in een dagblad thuishoren.

Een weekblad kan in ieder geval meer aandacht besteden aan de mening van het volk zelf. Bij een krant kan je overigens ook niet volstaan met het louter vergaren en doorgeven van nieuws. Dit is weliswaar de primaire taak, maar er is nog meer.

En dat beetje meer mis ik vaak bij de huidige dagbladen; die commentariërende toon. Je moet namelijk de lezers van je blad op weg helpen om te komen tot een eigen inzicht. Vandaar dat het nieuws ook geïnterpreteerd moet worden".

Luis Daal geeft momenteel in Den Haag een cursus creatief schrijven voor Papiamentstalige mensen, die verbonden zijn aan kranten en radio. "We zijn bezig", aldus een enthousiaste Daal, "met een twaalftal zeer intensieve lessen, waarbij het accent valt op het schriftelijke gebruik van de volkstaal. Zo komt onder meer de stilistiek ter sprake. De laatste twee lessen zijn ingeruimd voor journalistieke ethiek.

Want anders leer je alleen maar hoe je met de taal moet omspringen. Maar wat is journalistiek ethisch juist? Dit geldt niet alleen voor de tekst, maar ook voor je koppen en tussenkoppen.

Constatering

Ik ben bereid, dat mocht de UNA overwegen een cursus op te zetten, bijvoorbeeld in de vorm van een "studium generale", ik met plezier als één der docenten zou fungeren. Ik ben trouwens de eerste Antilliaan geweest, die in het verleden journalistiek is geschoold in Nederland en in Spanje.

Vorig jaar juni was ik nog op Curaçao met deze plannen. Het werden letterlijk negentien harde dagen en ik moet tot mijn spijt zeggen dat sommige mensen, de goeden niet te na gesproken, mij onbeschoft en zeer onheus hebben bejegend. Daar ben ik nog steeds niet over te spreken, maar ik houd goede moed.

Ik kan natuurlijk niet meer doen dan ik kan. Dit besef ik volkomen. Ik ken mijn beperkingen en heb niet de macht die bepaalde politici of ambtenaren hebben. Ik probeer echter te doen wat ik kan voor de Antillen.

Amigoe DONDERDAG 27 MAART 1986

Concert Orfeon Crescendo

WILLEMSTAD — Wanneer hier tijden lang geen concert te genieten valt, en dan op één avond twee koorconcerten tegelijk plaatsvinden, is dat een reden om meer dan 1 wenkbrauw (hoog) op te trekken. Alla, het zij zo op Curaçao.

Daarom jammer van de halfvolle kerk op Brievengat, waar het koor Orfeon Crescendo o.l.v. dirigent Frank Davelaar een Paasconcert presenteerde. Het aldaar ten gehore gebrachte Requiem van Cherubini was een gang daar naar toe alleszins de moeite waard.

Een koorwerk van deze "Italiaan, die naar Frankrijk kwam om Duitse muziek te schrijven", dat nog altijd in aanzien staat en door velen minstens gelijkwaardig aan Mozart's Requiem geacht wordt.

Stille smart in Introitus en Kyrie, de verschrikkingen van de Jongste Dag in het Dies Irae, de vertroosting in het Agnus Dei, geeft een componist de gelegenheid alle registers van zijn kunnen te openen, en dat is bij Cherubini niet weinig. Hij beheerst de meerstemmige schrijfwijze volledig.

Het Orfeon Crescendo koor had er een aardige kluif aan, maar heeft de hier en daar duivels ingewikkelde partituur wonderwel gestalte gegeven.

Pianist Robert Rojer heeft op een zielig pianootje alles gedaan om de smartelijke, dan wel meditatieve, juichende of verheven stemmingen die de diverse delen vereisen, tot hun recht te brengen.

In het eerste deel, Introitus en Kyrie heerst stille smart. De muziek blijft donker getint. Het Dies Irae vormt een hoogtepunt van dit werk. Starre, ritmische motieven (in het orkest de bazuinen) brengen ongehoorde effecten teweeg. Met grote kracht schildert de componist de verschrikkingen van de Jongste Dag, gepaard met de verschrikkingen van de koordirigent, die zich bij het Recordare en Offertorium voor een canon met dubbel contrapunt en zelfs een machtige tripelfuga geplaatst ziet.

Het koor heeft zich er — een betere zaak waardig — knap doorheen geslagen, de intenties van de dirigent werden geconcentreerd gevolgd, men heeft zich alle moeite getroost om hier wat indrukwekkends van te maken.

Wat mij betreft zijn zij daarin zeer wel geslaagd.

Landheer

NEW AGE Thursday March 27, 1986

Workshop on need of cadres a succes

On March 21 and 22, 1986 a workshop was organized by the University of the Netherlands Antilles on "the need of cadres and the scholarship policy in the Netherlands Antilles".

A delegation from St. Maarten participated in the workshop and according to the head of the Federal Department of Education Mr. S. Hodge the workshop was very beneficial.

He said that it was made quite clear that when certain decisions are being made these should take the needs of St. Maarten, which are different to Curacao, in consideration.

It was also made quite clear that the U.N.A. cannot be considered as an Antillean institution, because there is no 100% participation from the other islands.

The recommendations and suggestions brought forward during the workshop have clearly indicated, Hodge said, the need to revise the scholarship policy of the Federal Government.

JAREN (EN FRATERS) OM NOOIT TE VERGETEN

VORIGE WEEK WERD IK door "tante Pos" aangenaam verrast. In mijn brievenbus trof ik aan een brief van de heer dr Jules de Palm en een pakketje dat zijn boek "Kinderen van de fraters" bevatte. Op 12 maart jl. werd het eerste exemplaar van dit boek aangeboden aan de generaal-overste van de fraters, frater drs W. Verschuren. Dit geschiedde in aanwezigheid van Gevolmachtigd Minister G.T. Hernandez.

De Gevolmachtigd Minister maakte in zijn toespraak bij dit gebeuren gewag van het vele werk dat de fraters in de loop der jaren op de Antillen hebben verricht en refereerde o.a. aan het feit dat een frater het Antilliaanse volkslied had gemaakt. De verzamelde fraters zagen toen hun confraters die op de Antillen hadden gewerkt als één man opstaan en hoorden hen toen uit volle borst zingen "Nos Tera", uiteraard in de oude versie.

En nu zat ik hier in Willemstad met waarschijnlijk een van de eerste exemplaren van dit boek op de Antillen in mijn handen. Ik voelde een zekere trots — want wie ben ik — en tegelijkertijd vond ik dat ook best spannend. Een boek krijgen, is tot daaraantoe, het lezen ervan kan gevaarlijk zijn. Zo'n boek kan tegenvallen; je mening over de schrijver die je persoonlijk kent, kan veranderen. Het is een griezelig gebeuren, zeker als je vooraf weet dat je jouw mening niet alleen aan de schrijver, maar aan meer mensen kenbaar moet maken.

Toevallig was er een bevriende leerling in de buurt. "Mag ik dat lezen, mijnheer, voor mijn lijst? Ik moet nog één boek voor de Antilliaanse literatuur. Ik heb nog drie dagen vóór mijn mondeling". Mijn spanning werd door die vragen wat weggenomen. "Alsjeblieft", zei ik, "maar ik moet het echt snel terughebben. Als ik het dan ook gelezen heb, kunnen we vergelijken of we tot eenzelfde probleemstelling komen, als we over het boek praten".

«Kinderen van de fraters» lag weer snel op mijn bureau met de mededeling: "Leuk. Een goed boek, leest lekker makkelijk en geeft een goed beeld van de tijd dat voornamelijk fraters het onderwijs verzorgden". Ik heb vertrouwen in deze leerling en ik begon heel ontspannen te lezen in — wat ik dan maar noem — de schoolcarrière van Jules de Palm.

Het boek is een kleine 200 pagina's dik en begint met een situatieschets van Curaçao eind twintiger / begin dertiger jaren. Ik ben me ervan bewust dat mijn verblijf op de Antillen het zicht op hetgeen er zich toen helemaal hier afspeelde, al enigszins heeft verruimd. Toch geloof ik dat voor velen (al of niet woonachtig op de Antillen/al of niet met kennis van de Antillen) deze schets van het tijdsbeeld toen uitermate boeiend en ook informatief is.

Het eerste hoofdstuk met name is in dit opzicht zeer relevant, omdat ieder met een beetje historische belangstelling, geïnteresseerd is in het leven van gewone mensen, in het leven van mensen die gewoonlijk niet in geschiedenis- boeken voorkomen. Aan de hand van een portret van zijn grootmoeder geeft Jules de Palm een kenschets van toen heersende normen, zeden en gewoontes. In een vijftigtal bladzijdes vertelt hij, hoe de gewone burgerman leefde en dacht, hoe toen de verhoudingen lagen tussen blanken en negers, hoe mensen hun werk hadden en hoe hun vooroordelen mede bepaalden wat goed en niet goed was, hoe gezags- verhoudingen lagen binnen een gezin, binnen een familie, hoe — ook toen al — verschillend gedacht werd over de fraters: «mucha di fratu versus yu di fratu», door De Palm in Het Nederlands weergegeven met respectievelijk fraterskind en fratersgebroed, welke twee woorden voor zichzelf mogen spreken.

Daarnaast boeit dit hoofdstuk vanwege het feit dat De Palm dan mogelijk over zijn oma schrijft, maar toch tegelijkertijd duidelijk maakt hoe oma's op de Antillen zijn. Zijn oma is de weergave van vele oma's en daardoor is de weg open voor het eigen verhaal van de lezer die zijn schooltijd nog eens over wil doen. Dat is de zeer bijzondere charme van dit boek, al denk ik er wel bij te moeten vermelden dat dit met name geldt voor die lezers die zelf nog van nabij of aan den lijve "het rijke roomsche leven" hebben meegemaakt. Voor jongeren en/of voor mensen met een andere levensbeschouwelijke achtergrond zal die herkenning minder zijn.

Na de inleiding volgen tien hoofdstukken die de schooljaren van kleuterschool tot en met Mulo- diploma beschrijven. Het is wel Jules de Palm die schoolgaat en het zijn zijn docenten die beschreven worden, maar — zoals gezegd — ieder kan zijn eigen docenten, maar ook de saaie, de enthousiasmerende en de miskleuners, de vernieuwers en de buitenbeentjes; ze zijn er allemaal en telkens heb je het idee dat jouw eigen meester ook zo was. Jules de Palm zelf is de jongen met de bril, de vlijtige leerling, die vooral vlijtig is omdat hij niet in sport kan uitblinken en nu maar langs andere weg respect moet afdwingen. Hij had een bril, ik was toen al dik, en je moet toch wat, nietwaar? Ik heb vreselijk om mezelf/om Jules de Palm zitten lachen, al moet je er wel ouder voor geworden zijn.

Als ik vergelijk hoe De Palm stond tegenover zijn leermeesters met hoe ik mijn vroege leraren ervoer, dan kan ik bijna eenzelfde reeks opnoemen. Ik hoef de namen van de fraters over wie met groot respect geschreven is (Rigobert, Anthinius, Reatino, Idephousus, Arnoldus, etc.) maar te veranderen in Vroom, Ranselaar, Van Renswoude etc. en het verhaal is identiek. Ik kan me alleen niet herinneren of wij destijds ook met zo veel afschuw keken naar de tanden van docenten; in het boek van De Palm wordt duidelijk dat de relatie tussen fraters en tandenborstels — als ik het zacht uitdruk — pover genoemd kan worden.

Voor het overige is er bijzonder veel gelijkenis met wat ik zelf in mijn jonge jaren heb ervaren, tot zelfs in het taalaspect toe. Mijn wieg stond in de Gelderse Achterhoek en mijn taal deugde ook niet toen ik in de "stad" kwam. Het verschil tussen fraters en leerlingen op Curaçao werd ook veelal talig bepaald en toen een frater het aandurfde om in een klas uit te leggen wat een peter en wat een meter was door het Papiamentse equivalent te gebruiken, werd hij door zijn leerlingen berispt. Maar buiten de klas mocht men trots zijn op het eigene; mij is die trots ten aanzien van het eigene nooit bijgebracht. Als ik zei: "Hullie mieken dâ goe veur mekaor", keek men mij een beetje meewarrig aan: "Een boertje en nog helemaal in de klei, die dikke". Ik voelde die stadse mensen dat denken.

Misschien dat ik door dit gevoel van verbondenheid bijzonder gecharmeerd ben van het boek van De Palm. Maar ik denk toch ook dat dit komt door het feit dat De Palm een geboren verteller is; ik blij ben met deze aanwinst voor mijn boekenkast. Ik weet niet of het de herkenning was of de vertelkunst, maar ik heb somwijlen zitten schuddebuiken van het lachen, maar ook heb ik vaak zitten snikken (ik ben een gretig schreier, zeg ik met Koolhaas) van ontroering, omdat ik geraakt werd door een situatie of verplaatst werd in wat ikzelf destijds ook zo indringend pijnlijk frustrerend ervaren had.

Naast al deze woorden van lof is er wel een "maar". Regelmatig constateerde ik bij het lezen van «Kinderen van de fraters» bij mezelf een gevoel van leegte. Ik wilde méér weten, een beleving of een emotie intenser ervaren of nader besproken zien. In dat opzicht stelt het boek teleur. Er worden wel aanzetten gegeven, maar uitwerking daarvan in een volgend hoofdstuk vindt niet plaats. De onderwijzer van de 3e klas bijvoorbeeld, meester Schelts, wordt zo indringend aangegeven dat ik benieuwd was hoe een kinderziel zijn plotselinge dood zou verwerken. Het boek zwijgt daarover, en ik vind dat jammer, en er zijn meer van deze "suggesties" aanwezig waarbij een geëvoceerde werkelijkheid niet nader wordt ingevuld.

Een tweede punt (dat ik als merkwaardig heb ervaren) is het achterwege blijven van de

...dr. Jules de Palm overhandigt eerste exemplaar van zijn nieuwste frater- overste W. Verschuren het boek...

vervolg p.7

vervolg Jules de Palm

vriendschap. Ik geef toe, het boek gaat over de fraters, en het is een hommage aan hen die dit jaar hun eeuwfeest op Curaçao vieren, maar als ikzelf zou moeten vertellen over mijn schoolervaringen, dan komen daarin — ook al bewijs ik grote eer aan mijn leermeesters — de vriendjes voor met wie ik jaar in jaar uit op mijn manier streken uithaalde. Theo mocht dan wel eens verwisseld worden met Cor of Jan of Piet, maar met m'n vriendjes samen haalden we kattekwaad uit. De Palm vermeldt slechts één keer het feit dat hij een vriendje meenam naar huis en dat joch werd zo het hemd van het gat gevraagd door z'n moeder, dat dat tevens de laatste keer was dat dat vriendje over de vloer kwam. Daarin verschilt dat klaarblijkelijk Curaçao en de Achterhoek.

Tenslotte iets over de flaptekst. Daarop wordt melding gemaakt van een haat/liefde- verhouding tussen de schrijver en de fraters van wie hij les kreeg. De Palm is een te wijs man om de fraters van toen op dit moment voor de voeten te gooien, dat zij toen iets verkeerds deden. Zoals de toenmalige maatschappij zijn vooroordelen had, zo hadden de fraters in die maatschappij dat ook. De "roomsche" bril waardoor toen gekeken werd, had alles te maken met het tijdsgewricht en niets met *een haat/liefde- verhouding*. Een commentaar dat de lezer een bepaalde bril opzet, lijkt mij misplaatst. Het is net zo iets, als mensen-van-vroeger mensen-van-nu er een verwijt van maken dat zij over van alles de beschikking hebben, een ijskast, een auto of een airco. Het lijkt een argument, maar het slaat nergens op.

Ik heb het boekje van Jules de Palm met grote belangstelling gelezen en ervan genoten, een paar uur ongecompliceerd leesgenot en tegelijk een document: jaren (én fraters) om nooit te vergeten! ●

ALPHONS GRAAFSMA

DONDERDAG 27 MAART 1986 — ÑAPA

Felix de Rooy en de Antilliaanse film

Dekoloniseren doen we in theorie al eeuwen

DEN HAAG — De 33-jarige regisseur Felix de Rooy leeft tussen drie culturen. Hij woont dan wel voornamelijk in Amsterdam, maar zijn hart ligt duidelijk op zijn geboorte- eiland Curaçao. Dat wordt duidelijk bij de feestelijke presentatie van zijn tweede grote film, «Almacita di Desolato». Hij heeft zich ervoor in smoking gestoken, maar met de herinnering aan warmer streken draagt hij er afgeknipte zwarte handschoenen bij, om onze kou het hoofd te bieden.

De Rooy heeft al een internationale carrière achter zich. Hij woonde een tijd in Mexico, studeerde aan de Vrije Academie Psychopolis in Den Haag schilderen en grafiek. Op Curaçao was hij enkele jaren tekenleraar en cultureel ambtenaar. Op de New York University volgde hij een tijdlang de opleiding als tv- en filmregisseur. De overgang van de beeldende kunst naar de film kwam voor hem voort uit het besef, dat hij zich niet in het individualisme wil verstoppen.

"Film bereikt meer mensen dan een galerie. Samenwerking met enorm veel mensen trekt mij aan. Wat je meekrijgt van anderen, boeit mij. Je moet communiceren", zegt hij daarover. "Voor mijn jongste film bestond de «crew» uit Amerikanen, de productiekant was Nederlands en de spelers waren Antillianen. Die brede basis is een voordeel. Wereldburgers hebben een multiculturele samenstelling. Je moet een juiste balans vinden, proberen mobiel te zijn. Ik hou niet van het inheemse gedoe. Als je ergens bent, denk je in het middelpunt van de wereld te zitten. Ze kunnen me nog meer vertellen. Door die beweeglijkheid zie je in essentie de menselijkheid en daar gaat het om".

«MAGISCHE VERHALEN over het leven op Curaçao. Regie: Felix de Rooy. Scenario: Norman de Palm. Camera: Ernest Dickerson. Montage: Ton de Graaff. Muziek: Grupo Issoco. Met Marian Rolle, Gwendomar Roosje, Yubi Kirindongo e.a. Vertoningsduur: 112 minuten.

..Felix de Rooy: hart bij Curaçao...

NEW YORK

"Wat ik heel leuk vind, is dat ik in New York als Antilliaan de eerste was, die voor zijn eindwerkstuk met een complete film kon komen. Dat was nog niet eerder gebeurd. Doordat ik van een klein eiland kwam, had ik geleerd mijzelf te helpen. Op die filmschool bleek ik een veel onafhankelijker manier van werken te hebben dan de specialisten om mij heen. Mijn tekortkoming bleek daar juist één van mijn grote krachten te zijn. Het is me er niet gemakkelijk gemaakt. Door het bestaande racisme en het subsidie- stelsel, dat aan buitenlanders voorbij gaat".

Felix de Rooy voelt zich vooral geroepen om films over de Antillen te maken. "In Amerika hebben ze niet nog iemand nodig en in Nederland idem dito. Ik wil de Antilliaanse cultuur naar voren brengen in een dialoogvorm. Om een achterstand op te heffen. Jij als eenling moet het gezicht van de Antilliaanse film bepalen. Ik probeer spelenderwijs anderen bekend te maken met die cultuur. Nederland moet blootgesteld wor-

vervolg 2.0.2.

vervolg Felix de Rooy

...scène uit Alamacita de Desolato...

den aan die wereld. Men moet eraan wennen. Ik heb daarin een pedagogische rol. «Almacita di Desolato» is als een mythe, een sprookje. Los van de politiek en koloniaal- geweld een goede introductie om geïnteresseerd te raken.

"Over het hele kolonisatie- proces bestaat er wat Nederland betreft maar één film, «Max Havelaar». Engelse films over dat onderwerp zijn hoogstens vanuit een koloniale gêne gemaakt, ze zijn niet vanuit de gekoloniseerde landen gedacht zoals de norm zou moeten zijn. Het gaat om de kijk van de Westerse wereld".

Felix de Rooy kan zich oprecht kwaad maken over hoe Alec Guinness in David Leans' «A passage to India» de rol van Indiase karakter speelde. "De hele film- distributie blijkt op het rassen- systeem te zijn gebaseerd. Soms vraagt men mij: 'Zijn jullie niet blij die film met Nederlandse steun te kunnen maken?' Maar waarom het speciaal zijn? Ik ben Nederlander! Pas in deze generatie verandert er iets, maar nog niet alles. We zijn in theorie al eeuwen op dezelfde manier aan het dekoloniseren. Onlangs ben ik in Straatsburg bij de Raad van Europa op een conferentie geweest over het integreren van minderheden in kunst en cultuur. WVC had mij uitgenodigd. Ik bleek de enige met een Afrikaanse afkomst. Voor Duitsland zaten er drie witte dames, voor België twee witte dames. De Nederlandse delegatie was de enige die een betrokkene had meegenomen".

VOGEL

In de jaren vijftig zijn Elis Juliana en pater Paul Brenneker op Curaçao op zoek gegaan naar de oude geschiedenis zoals die mondeling was overgedragen. Met bandopnamen registreerden zij de verhalen en liederen voordat die door het moderne leven verdwenen zouden zijn. Eén van de liederen — die in totaal in twaalf boeken terecht kwamen — vormde het uitgangspunt voor de film «Almacita di Desolato». De schrijver Norman de Palm maakte het scenario.

Het lied gaat over een moeder en een kind, die over een vlakte trekken. Een vogel vraagt haar het kind mee te nemen. "om haar last te verlichten". Als zij tenslotte toestemt, vindt zij haar kind later terug met uitgepikte ogen. Om er een consistent filmverhaal van te maken vroeg de scenario- schrijver zich af wie deze vrouw was en waar ze vandaan kwam.

De Rooy: "We zijn nu een toeristen- eiland. Met de Isla, videotheken en allerlei moderne voorzieningen. Sommige oude gebruiken bestaan nog wel, maar voor de film is een tijd gekozen tussen de afschaffing van de slavernij en het begin van de industrialisatie, die omstreeks 1910 begon. Het dorpje San Pedro, dat we gebruikten voor de opnamen, is nog steeds geïsoleerd. Water komt er uit de grond en er is geen electriciteit. Er woont één vrouw die tv heeft waarnaar men komt kijken. Voor het aanpassen van het dorp naar de omstandigheden van toen was het voornamelijk nodig de eternieten daken weg te nemen en autowrakken op te ruimen.

BIJFUNCTIES

"De acteurs zijn semi- professionelen omdat zij niet alleen van spelen kunnen bestaan. Rina Penso bijvoorbeeld huwt daarnaast mensen op het stadhuis in Willemstad".

Felix de Rooy had het geluk, dat een Nederlandse onderwijzer en valkenier zich juist was gaan bezighouden met het africhten van de warawara- vogel. Daardoor konden de opmerkelijke vogelrol zowel met getrainde als met wilde vogels van die soort tot stand komen.

De regisseur twijfelt of hij nog eens in San Pedro kan terugkeren. Tijdens het filmen zijn er veel mensen langs gekomen om foto's te maken. De bewoners zagen daarna niets in een toeristische attractie. De rust is weer teruggekeerd in San Pedro.

HAAGS FILMHUIS — Felix de Rooy heeft na zijn film 'Desiree' een folkloristische achtergrond over zijn geboorte- eiland Curaçao als uitgangspunt genomen, voor wat ten slotte uitpakt als een magische schildering. Die komt dicht in de buurt van verscheidene andere Zuidamerikaanse films in dit genre.

De Rooy werkt met een toegewijde flair, zodat men in een verhouding bescheiden budget toch een authentiek beeld kon ontstaan van een prille wereld, zoals die er in het begin van deze eeuw nog was in kleine dorpjes op Curaçao. De angst voor de droogte speelt er steeds een belangrijke rol en brengt een temperamentvolle verbeelding op gang. Voor de film werd San Pedro in oude staat hersteld. De spelers laten zich in hun volle spontane gemoed heel ongesmukt gaan. De Rooy is verder in staat sfeervolle beelden te oogsten, zodat 'Almacita' di Desolato' er mag zijn — al ontsnapt de film dan soms niet aan een zekere breedvoerigheid. De Rooy kan filmen, dat staat vast. Solem is een stoofstomme priesteres, die er vaak op uittrekt met een 13-jarige knaapje als begeleider. Samen zoeken zij naar vruchten voor de door droogte geplaagde kleine gemeenschap van Desolato. Een gevluchte jongeman, die door het tweetal op een van die speurtochten gewond wordt aangetroffen wordt door de priesteres naar een grot gebracht en verzorgd.

Later blijkt Solem zwanger te zijn en wordt zij gedwongen Desolato te verlaten. Met het knaapje en haar baby trekt zij weg op zoek naar het rijk der voorouders.

Het realisme van het verhaal verschuift steeds meer naar een mythisch karakter, en de film slaagt erin om dat met visuele kwaliteiten ook werkelijk op te wekken. De naïeve kant van dit gespeelde stukje onbekende historie van Curaçao weet de charme daarvan op de kijker over te brengen.

(Uit de Haagsche Courant)